

Література:

1. Чепур Д. Відбудова України під час та після війни. Як її бачать у Давосі. 12.08.2024. URL: <https://mind.ua/publications/20269427-vidbudova-ukrayini-pid-chas-ta-pislya-vijni-yak-yiyi-bachat-u-davosi> (дата звернення: 19.02.2025).
2. Як відновлюють Ірпінь. Ukraïner. 05.06.2024. URL: <https://www.ukrainer.net/vidnovlennia-irpin/> (дата звернення: 19.02.2025).

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ УКРАЇНИ ДО ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЄС

СЛАВУТА О. І., канд. екон. наук, доц., доц. кафедри економіки та маркетингу
ЄНІНА К. М., здобувач другого рівня вищої освіти
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна*

Зіткнувшись з однією з найгірших глобальних енергетичних криз в наслідок повномасштабного вторгнення РФ в Україну, Європейський Союз у 2023 р. вжив рішучих заходів для економії енергії, диверсифікації свого енергопостачання та прискорення переходу на чисту енергію. Надзвичайні ситуації, пов'язані з кліматом, навколишнім середовищем і біорізноманіттям, що тривають у всьому світі, ще більше підкреслюють необхідність термінових дій. Протягом року ЄС продовжував відмовлятися від російського викопного палива, щоб захистити свою економіку, роблячи її більш стійкою за рахунок збільшення виробництва енергії з відновлюваних джерел і заходів з енергоефективності.

Комплексна реформа ринку електроенергії має на меті захистити споживачів від високих цін на електроенергію. Також представлені нові ініціативи для підвищення конкурентоспроможності та створення промислового потенціалу для чистих технологій. Ці ініціативи спрямовані на забезпечення доступу до критичної сировини та зменшення стратегічної залежності в критичних технологіях і ланцюгах створення вартості, тим самим покращуючи економічну безпеку та технологічний суверенітет ЄС.

Незважаючи на те, що ЄС має добре інтегрований єдиний енергетичний ринок, який приносить користь споживачам протягом понад 20 років, енергетична криза показала, що необхідні подальші вдосконалення. Саме тому в березні 2023 р. було переглянуто правила дизайну ринку електроенергії ЄС. Це забезпечить споживачам більше прав і можливостей, водночас посиливши їхній захист, зробивши рахунки за електроенергію незалежними від короткострокової ринкової ціни електроенергії та зробивши енергетичний ринок ЄС більш стійким.

Запропонована реформа передбачає перегляд кількох законодавчих актів ЄС, зокрема Регламенту щодо електроенергетики, Директиви щодо електроенергії та Регламенту REMIT. Він запроваджує заходи, які стимулюють довгострокові контракти з виробництвом електроенергії, не пов'язаною з

викопним джерелом енергії, і впроваджують у систему більш чисті, гнучкі рішення для конкуренції з газом, такі як регулювання попиту та зберігання. Це зменшить вплив викопного палива на рахунки споживачів за електроенергію, а також забезпечить відображення нижчої вартості відновлюваних джерел енергії. Крім того, запропонована реформа посилить відкриту та чесну конкуренцію на європейських оптових енергетичних ринках шляхом підвищення прозорості та цілісності ринку.

Побудова енергетичної системи на основі відновлюваних джерел енергії матиме вирішальне значення не лише для зниження рахунків споживачів, але й для забезпечення сталого та незалежного енергопостачання ЄС відповідно до Європейської зеленої угоди та плану REPowerEU. Ця реформа, яка є частиною промислового плану «Зеленої угоди», також дозволить європейській промисловості отримати доступ до відновлюваних, невикопних і доступних джерел електроенергії, що є ключовим фактором декарбонізації та переходу до «зелених» джерел.

Електроенергетика України – це одна з ключових галузей національної економіки, яка має давню історію розвитку. З 16 березня 2023 року реалізовано об'єднання з енергетичною системою ЄС ENTSO-E. Проведення реструктуризації електроенергетичного сектора стало однією з найскладніших та наймасштабніших реформ в Україні. Галузь зазнала значних збитків під час широкомасштабного вторгнення. Масовані обстріли нанесли шкоду та руйнування більше ніж 60% об'єктам електроенергетики.

Міжнародними партнерами налагоджено постачання необхідних матеріалів та обладнання, Україна отримує спеціалізовану фінансову допомогу, яка на початку 2025 р. була розширена. Цей пакет дозволить повністю з'єднати ринок електроенергії України з ЄС до початку 2027 р. разом з Молдовою, а також подальшу інтеграцію в газовий сектор ЄС за умови, що Україна прискорить виконання існуючих зобов'язань у рамках Плану щодо України та Енергетичного Співтовариства щодо законодавчих, регуляторних рамок та рамок зобов'язань щодо надання суспільних послуг.

Пакет прискорить інвестиції у відновлюванні джерела енергії, додавши до 1,5 ГВт генеруючих потужностей. Це приблизно на 25% збільшує загальну потужність виробництва відновлюваної енергії в Україні.

Галузь має вирішити важливе завдання – залучити інвестиції, попри військові ризики. Для цього необхідно запровадити механізми страхування таких ризиків і узгодити їх на міжнародному рівні. Також важливо гарантувати належний правовий захист вкладень як на рівні законодавства, так і в судовій системі.

Ще одним ключовим фактором для інвесторів є розмінування територій, особливо в тимчасово окупованих регіонах та зонах бойових дій. Органи місцевої влади мають створити «єдине вікно» для подачі документів, а оператори мереж – заздалегідь готувати точки підключення.

Повна інтеграція України в енергетичний ринок ЄС стане частиною загальних гарантій безпеки, які ЄС може надати, а також ефективною

попередньою умовою для реконструкції, оскільки енергетична безпека є ключовою для забезпечення потоку інвестицій по всій країні.

Література:

1. The Green Deal Industrial Plan. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/green-deal-industrial-plan_en (дата звернення 26.02.2025)
2. REPowerEU Plan. 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A230%3AFIN&qid=1653033742483> (дата звернення 22.02.2025)

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ АСПЕКТІВ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

СОЛЯР В. В., канд. екон. наук, доц., доц. кафедри менеджменту та економіки
ХАЛІЛОВА В. О., здобувач

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
м. Харків, Україна*

Дослідження, що розвивають просторові аспекти в різних модифікаціях (моделі Г. Мюрдаля, А. Хіршмана, А. Гільберта, Дж. Гаглера, П. Кругмана, Е. Венаблеса, М. Фудзита, Т. Морі та ін), виявили, що за інших однакових умов зростання регіональної економіки у просторовому аспекті характеризується нерівномірністю і відбувається у логіці «центральні райони – периферійні території» [1-5]. Це зумовлено впливом агломераційних процесів, які протікають під впливом ефекту від масштабу, переважно масштабу ринку. Згладжування міжрегіональних відмінностей розвитку сприяють індустріалізація спочатку аграрних периферійних територій та наростаюча доступність ринку для виробничих систем. Зазначені моделі в тій чи іншій мірі були адаптовані для розвинених країн, але практично не вбудовувалися в умови слаборозвинених країн і більшості країн з економікою, що розвивається, де при низькому рівні сукупного доходу досить проблематично розвивати виробництво, особливо в промисловому комплексі, а традиційний устрій господарського життя часто виступає бар'єром для нововведень та кардинальної трансформації громадських інститутів.

Формування полюсів соціально-економічного розвитку можливе лише на основі комплексного аналізу наявних на території внутрішніх і зовнішніх передумов і факторів розвитку; їх штучне (наказове) конструювання, виходячи виключно з ринкових міркувань, є досить проблематичним. Місія, покладена на полюси соціально-економічного розвитку щодо вирішення завдань удосконалення територіальної організації суспільства, повинна відповідати їх сутності та можливостям реалізовувати функції динамічних елементів ЦТ. Саме тому необхідно уточнити поняття «Полюс соціально-економічного розвитку» (ПОСР) у сучасному трактуванні. Аналіз наукового розвитку та вивчення